KEURUU

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) -ohje

Kh 16.11.2026 §

SISÄLLYSLUETTELO

1. Päätösten ennakkoarvioinnin (EVA) tarkoitus ja soveltamisala 3
2. EVA-ohje pähkinänkuoressa 4
3. Ennakkoarvioinnin periaatteet 5
2.1. Arviointi tehdään valmistelun alkuvaiheessa 5
2.2. Arviointi on oikeasuhtaista 5
2.3. Vaihtoehtoja tarkastellaan avoimesti 5
2.4. Vaikutuksia tarkastellaan monipuolisesti 5
2.5. Osallisuus on osa valmistelua 5
2.6. Arviointi on avointa ja perusteltua 6
2.7. Vaikutuksia seurataan 6
4. Ennakkoarviointiin liittyvät vastuut 6
5. Milloin ennakkoarviointi tehdään? 7
6. Arvioinnin laajuuden valinta 8
7. Arvioitavat vaikutukset 8
7.1. Erityistä huomiota lapsivaikutuksiin 9
7.2. Yritysvaikutusten arviointi elinvoimatekijänä 10
7.3. Vaikutukset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen 10
7.4. Suhde muihin lakisääteisiin arviointeihin 10
8. Osallistuminen ja vaikuttamistoimielimet 11
9. Arvioinnin kirjaaminen ja julkaiseminen 11
10. Yhteys kaupungin johtamiseen, sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan 12
11. Ohjeen käyttöönotto ja kehittäminen 12
12. Keskeinen säädös- ja suositusperusta 13
Liite 1: EVA-tarpeen tarkistuslista 14
Liite 2: Esimerkki EVA-arvioinnista – kouluverkkoa koskeva ratkaisu 15
Liite 3: Vaikutusten ennakkoarvioinnin pohja 16
Liite 4: Yritysvaikutusten arviointityökalu 18
Liite 5: Lapsivaikutusten arviointityökalu 20
Liite 6. Käytännön ohje valmistelijalle 21

Lapsi-ystävällinen kunta | unicef

Versiohistoria

Päivämäärä	Tekijä	Versionumero	Muutoksen lyhyt kuvaus
28.10.2026	Päivi Vauhkonen	0.1	Alustava luonnos
4.11.2026	Päivi Vauhkonen	1.0	Esitys osallisuustyöryhmälle
5.11.2026	Päivi Vauhkonen	1.1	Muokattu osallisuustyöryhmän 4.11. palautteen pohjalta
9.11.2026	Päivi Vauhkonen	1.1	Esittely johtoryhmälle
16.11.202	Päivi Vauhkonen	1.2	Esitys kaupunginhallitukselle

1. Päätösten ennakkoarvioinnin (EVA) tarkoitus ja soveltamisala

Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnilla eli EVA:lla tarkoitetaan valmisteltavan päätöksen vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten järjestelmällistä arviointia ennen päätöksentekoa. Se aloitetaan riittävän varhain, jotta arvioinnin tulokset ja osallistumisessa saatu palaute voidaan ottaa huomioon päätösvaihtoehtoja muodostettaessa. Arviointi tukee kaupungin strategian toteuttamista, asukkaiden hyvinvointia, kestävää taloutta sekä avointa ja hyvää hallintoa.

Ennakkoarvioinnin tarkoituksena on tuottaa päättäjille riittävät ja monipuoliset tiedot päätöksen vaikutuksista, vaihtoehdoista ja niihin liittyvistä epävarmuustekijöistä. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi toimii päätökseen liittyvien riskien tunnistamis- ja hallintamenettelynä.

Valmistelijan on selvitettävä valmistelun alussa, mitä osallistumis-, kuulemis- ja yhteistoimintavelvoitteita asiaan sovellettava lainsäädäntö edellyttää. Menettelyt suunnitellaan osaksi valmistelua ja vaikutusten ennakkoarviointia siten, että osallistujilla on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa asian valmisteluun ennen päätöksentekoa.

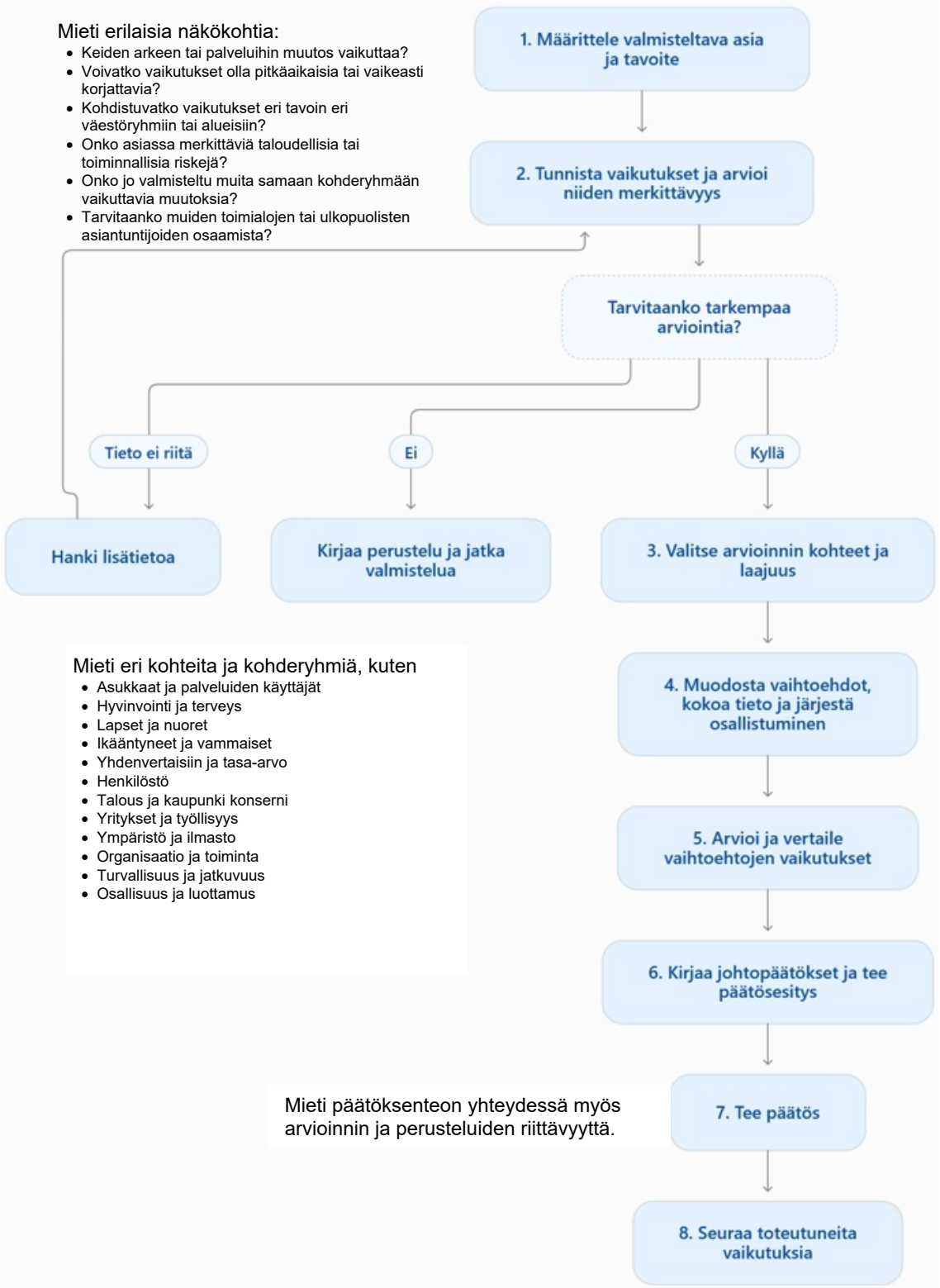
EVAan mahdollisesti liittyvä kysely, keskustelutilaisuus tai muu osallistuminen ei sellaisenaan korvaa lakisääteistä kuulemista tai yhteistoimintamenettelyä. Menettelyjä voidaan yhdistää, jos kaikkien sovellettavien säännösten vaatimukset täyttyvät. Päätösaineistossa kuvataan toteutetut menettelyt, saatu palaute ja sen huomioon ottaminen.

Näitä periaatteita ja ohjetta sovelletaan Keuruun kaupungin toimielimissä ja viranhaltijapäätöksenteossa valmisteltaviin asioihin, joilla arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia.

Ohjetta sovelletaan myös liikelaitoksen päätöksenteossa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Kaupungin tytäryhteisöissä vaikutusten arviointia edistetään omistajaohjauksen ja konserniohjeen mukaisesti. Tytäryhteisö vastaa omasta valmistelustaan ja päätöksenteostaan.

2. EVA-ohje pähkinänkuoressa

3. Ennakkoarvioinnin periaatteet

Keuruun kaupungin ennakkoarvioinnissa noudatetaan seuraavia periaatteita.

2.1. Arviointi tehdään valmistelun alkuvaiheessa

Arviointitarve tunnistetaan asian tullessa vireille tai valmistelun käynnistyessä. Vaikutuksia arvioidaan ennen kuin ratkaisuvaihtoehdot ovat tosiasiallisesti lukkiutuneet.

Arviointia täydennetään valmistelun edetessä. Jos päätösehdotus muuttuu olennaisesti, arvioidaan muutoksen vaikutukset ennen päätöksentekoa.

2.2. Arviointi on oikeasuhtaista

Arvioinnin laajuus suhteutetaan asian merkitykseen, vaikutuksiin ja käytettävissä oleviin tietoihin. Kaikissa asioissa tarkastellaan, tarvitaanko ennakkoarviointia. Merkittävissä asioissa tehdään kirjallinen arviointi tämän ohjeen mukaisesti.

Arvioinnin laajuus määräytyy vaikutusten merkittävyyden perusteella. Merkittävyys voi liittyä esimerkiksi:
- vaikutusten laajuuteen tai kestoon
- vaikutusten kohdistumiseen haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin
- päätöksen taloudelliseen arvoon tai pitkäaikaisiin kustannuksiin
- vaikutusten vaikeaan palautettavuuteen
- epävarmuuteen tai vaikutuksiin liittyviin riskeihin
- asian merkitykseen asukkaille, palveluille tai kaupungin strategialle.

Myös euromäärältään pienellä päätöksellä voi olla merkittäviä vaikutuksia.

2.3. Vaihtoehtoja tarkastellaan avoimesti

Valmistelussa tunnistetaan todelliset ja toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot. Vaihtoehtojen vaikutuksia arvioidaan samoilla perusteilla.

Vertailussa kuvataan yleensä myös nollavaihtoehto: mitä todennäköisesti tapahtuu, jos ehdotettua muutosta ei tehdä. Nollavaihtoehto ei aina tarkoita nykytilan säilymistä, sillä esimerkiksi palvelutarve, kustannukset tai lainsäädäntö voivat muuttua ilman kaupungin uusia päätöksiä.

Jos vaihtoehtoja on käytännössä vain yksi, tämä perustellaan.

2.4. Vaikutuksia tarkastellaan monipuolisesti

Arvioinnissa tunnistetaan asian kannalta olennaiset vaikutukset ihmisiin, palveluihin, talouteen, henkilöstöön, ympäristöön, yrityksiin ja kaupungin toimintaan.

Vaikutuksia arvioidaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Samalla tarkastellaan, miten hyödyt ja haitat jakautuvat eri väestöryhmien, alueiden ja toimijoiden kesken.

2.5. Osallisuus on osa valmistelua

Niille, joihin päätös vaikuttaa, varataan mahdollisuus osallistua valmisteluun asian luonteen ja merkityksen edellyttämällä tavalla.

Osallistumisen tulee tapahtua riittävän ajoissa ja mahdollisuuksien mukaan ennen kuin päätösehdotus on lopullisesti muotoiltu. Osallistumisen tulokset kootaan ja niiden merkitys valmistelulle kuvataan.

Keuruun kaupungin osallisuussuunnitelma tukee osallisuuden suunnittelua ja toteuttamista osana päätöksentekoa.

2.6. Arviointi on avointa ja perusteltua

Arvioinnissa esitetään käytetyt tiedot, keskeiset oletukset, epävarmuudet ja johtopäätökset. Jos tietoa ei ole saatavilla, tämä todetaan.

Päätöksentekijöille esitetään myös merkittävät kielteiset vaikutukset ja vaihtoehtojen väliset ristiriidat.

2.7. Vaikutuksia seurataan

Merkittäville päätöksille määritellään tarvittaessa seurattavat vaikutukset, mittarit, vastuuhenkilö ja seurannan ajankohta.

Toteutuneita vaikutuksia verrataan ennakkoarvioon. Seurannan perusteella toimintaa voidaan tarvittaessa muuttaa tai käynnistää uuden päätöksen valmistelu.

4. Ennakkoarviointiin liittyvät vastuut

Toimija	Vastuu ennakkoarvioinnista
Kaupunginhallitus	Johtaa kaupungin toimintaa ja vastaa osaltaan siitä, että ennakkoarvioinnin menettelyt otetaan käyttöön ja niitä kehitetään.
Lautakunnat ja liikelaitoksen johtokunta	Huolehtivat siitä, että niiden käsiteltäväksi tuotavissa merkittävissä asioissa vaikutukset ja vaihtoehdot on arvioitu riittävästi.
Toimialajohto ja tulosalueiden johto	Huolehtivat arviointikäytäntöjen käyttöönotosta, osaamisesta ja siitä, että arviointiin varataan riittävät voimavarat.
Asian valmistelija	Tunnistaa arviointitarpeen, suunnittelee ja toteuttaa arvioinnin sekä kokoaa tulokset päätöksenteon käyttöön.
Esittelijä tai viranhaltijapäätöksen tekijä	Vastaa siitä, että päätöksenteon pohjaksi esitetään asian merkitykseen nähden riittävä selvitys, mukaan lukien tarvittava vaikutusten arviointi.
Asiantuntijat	Osallistuvat arviointiin oman vastuualueensa mukaisesti, esimerkiksi talouden, henkilöstön, hyvinvoinnin, ympäristön, tietosuojan, tietoturvan ja riskienhallinnan näkökulmista.
Vaikuttamistoimielimet	Tuovat valmisteluun edustamiensa väestöryhmien näkökulmia ja osallistuvat asioiden valmisteluun ja seurantaan niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.
Päätöksentekijä	Arvioi esitetyt vaihtoehdot ja niiden vaikutukset sekä tekee ratkaisun toimivaltansa puitteissa. Päätöksentekijä voi tarvittaessa pyytää täydentävää selvitystä.

5. Milloin ennakkoarviointi tehdään?

Kirjallinen ennakkoarviointi tehdään erityisesti silloin, kun valmisteltavalla päätöksellä voi olla merkittäviä tai pitkäaikaisia vaikutuksia:

1. asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen tai arkeen
2. lasten ja nuorten, ikääntyneiden tai vammaisten henkilöiden asemaan
3. palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen, laatuun tai järjestämistapaan
4. yhdenvertaisuuteen tai sukupuolten tasa-arvoon
5. kaupungin talouteen, investointeihin, velkaantumiseen tai taloudellisiin riskeihin
6. henkilöstön asemaan, työtehtäviin, työoloihin tai osaamistarpeisiin
7. elinympäristöön, luontoon, ilmastoon tai yhdyskuntarakenteeseen
8. yritystoiminnan edellytyksiin, työllisyyteen tai kaupungin elinvoimaan
9. kaupungin toiminnan jatkuvuuteen, turvallisuuteen, tietosuojaan tai tietoturvaan
10. kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumiseen tai kaupunkikonserniin.

Ennakkoarviointi on yleensä tarpeen esimerkiksi seuraavissa asioissa:

- palveluverkkoa, kuten kouluja, päiväkoteja tai muita toimipisteitä koskevat merkittävät ratkaisut
- palvelujen järjestämistavan tai saatavuuden olennaiset muutokset
- talouden tasapainottamistoimenpiteet, joilla on merkittäviä palvelu- tai henkilöstövaikutuksia
- merkittävät investoinnit, kiinteistöratkaisut ja toimitilamuutokset
- merkittävät kaavoituksen ja maankäytön ratkaisut, etenkin poikkeamisluparatkaisut
- kaupungin organisaation tai henkilöstörakenteen huomattavat muutokset
- laajat digitalisaatiohankkeet ja merkittävät tietojärjestelmäratkaisut
- päätökset, joilla on huomattavia vaikutuksia lapsiin, nuoriin tai muihin haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin.
- kuntalaisilta tai vaikuttamistoimielimiltä tulleet perustellut esitykset arvioinnin tekemisestä

Arviointitarvetta harkitaan myös talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelussa sekä strategioiden, ohjelmien ja muiden laajakantoisten suunnitelmien laadinnassa.

Vaikutuksia ei kuitenkaan tarvitse arvioida erikseen jokaisessa yksittäisessä päätöksessä laajana EVA-menettelynä. Jos päätös on esimerkiksi tekninen, rutiiniluonteinen tai aikaisempaa ratkaisua toimeenpaneva eikä sillä arvioida olevan merkittäviä itsenäisiä vaikutuksia, erillistä arviointia ei yleensä tarvita.

Lakisääteiset selvitys-, arviointi-, kuulemis- ja osallistumisvelvoitteet on aina täytettävä, vaikka tämän ohjeen mukaista erillistä EVA-lomaketta ei laadittaisi.

6. Arvioinnin laajuuden valinta

Arvioinnin taso	Milloin käytetään?	Toteutus
1. Arviointi-tarpeen tarkastelu	Asiassa ei alustavasti tunnisteta merkittäviä vaikutuksia.	Valmistelija tunnistaa mahdolliset vaikutukset ja kirjaa tarvittaessa lyhyen perustelun sille, miksi erillistä EVAa ei tehdä.
2. Suppea ennakkoarviointi	Asiassa on tunnistettavia vaikutuksia, mutta ne kohdistuvat rajattuun kokonaisuuteen tai ovat riittävästi arvioitavissa käytettävissä olevilla tiedoilla.	Vaikutukset, vaihtoehdot ja keskeiset johtopäätökset kuvataan esityslistatekstissä tai lyhyessä liitteessä.
3. Laaja ennakkoarviointi	Päätöksellä on merkittäviä, laaja-alaisia, pitkäaikaisia, vaikeasti palautettavia tai eri ryhmiin eri tavoin kohdistuvia vaikutuksia.	Arviointi tehdään kirjallisesti monialaisena yhteistyönä. Vaihtoehtoja vertaillaan ja valmisteluun sisällytetään tarvittava osallistuminen. Tulokset liitetään päätösaineistoon.

Valmistelija tekee alustavan ehdotuksen arvioinnin laajuudesta yhteistyössä esihenkilönsä tai esittelijän kanssa. Tarvittaessa arvioinnin laajuutta muutetaan valmistelun aikana.

Jos asiassa on epäselvää, ovatko vaikutukset merkittäviä, arviointi aloitetaan suppeana ja sitä laajennetaan tarpeen mukaan.

7.Arvioitavat vaikutukset

Kaikkia näkökulmia ei tarvitse käsitellä yhtä laajasti. Valmistelija arvioi, mitkä näkökulmat ovat kyseisessä asiassa olennaisia, ja perustelee rajauksen.

Vaikutusnäkökulma	Tarkasteltavia kysymyksiä
Asukkaat ja palvelujen käyttäjät	Miten päätös vaikuttaa arkeen, palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen, laatuun ja turvallisuuteen? Keille syntyy hyötyä tai haittaa?
Hyvinvointi ja terveys	Miten ratkaisu vaikuttaa hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden ja turvallisuuden edellytyksiin? Jakautuvatko vaikutukset eri tavoin väestöryhmien välillä?
Lapset ja nuoret	Miten päätös vaikuttaa lasten ja nuorten arkeen, oppimiseen, kasvuun, ihmissuhteisiin, turvallisuuteen ja osallisuuteen? Miten lasten ja nuorten näkemykset selvitetään?
Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt	Miten päätös vaikuttaa itsenäiseen suoriutumiseen, liikkumiseen, palvelujen käyttöön, esteettömyyteen ja osallisuuteen?
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	Kohdistuvatko vaikutukset eri tavoin eri väestöryhmiin? Voiko ratkaisu lisätä eriarvoisuutta tai synnyttää esteitä palvelujen käytölle?

Vaikutusnäkökulma	Tarkasteltavia kysymyksiä
Henkilöstö	Miten päätös vaikuttaa henkilöstön määrään, asemaan, tehtäviin, osaamiseen, työoloihin, kuormitukseen ja työhyvinvointiin?
Talous ja kaupunkikonserni	Mitkä ovat kustannukset, säästöt, investoinnit ja taloudelliset riskit? Milloin vaikutukset toteutuvat? Miten vaikutukset kohdistuvat kaupunkiin ja konserniyhteisöihin?
Yritykset, työllisyys ja elinvoima	Miten ratkaisu vaikuttaa yritysten toimintamahdollisuuksiin, työpaikkoihin, kilpailuun, palvelujen saatavuuteen tai alueen vetovoimaan?
Ympäristö ja ilmasto	Miten päätös vaikuttaa luonnonvaroihin, luonnon monimuotoisuuteen, päästöihin, liikkumiseen, yhdyskuntarakenteeseen, maisemaan tai kulttuuriympäristöön?
Organisaatio ja toiminta	Miten päätös vaikuttaa vastuihin, työnjakoon, johtamiseen, yhteistyöhön, palveluprosesseihin ja päätöksentekoon?
Turvallisuus ja jatkuvuus	Miten ratkaisu vaikuttaa henkilöturvallisuuteen, toimitiloihin, varautumiseen, häiriötilanteissa toimimiseen ja palvelujen jatkuvuuteen?
Tietosuoja, tietoturva ja tiedonhallinta	Käsitelläänkö henkilötietoja uudella tavalla? Muuttuvatko tietojärjestelmät, käyttöoikeudet, tietojen luovutukset tai tietoturvariskit?
Osallisuus ja luottamus	Miten päätös vaikuttaa asukkaiden vaikutusmahdollisuuksiin, tiedonsaantiin, kaupungin toiminnan avoimuuteen ja luottamukseen?

7.1. Erityistä huomiota lapsivaikutuksiin

Lapsivaikutusten (LAVA) arviointi perustuu erityisesti Suomea sitovaan YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen:

- 3 artikla: lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Vaikutusten arviointi auttaa selvittämään, miten eri vaihtoehdot toteuttavat sitä.
- 12 artikla: lapsella on oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa, ja näkemykset on huomioitava iän ja kehitystason mukaisesti.

Lapsivaikutusten arvioinnissa selvitetään ennen päätöksentekoa, miten eri ratkaisuvaihtoehdot vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin, arkeen ja oikeuksien toteutumiseen. Tavoitteena on tunnistaa lapsen edun kannalta paras ratkaisu ja vähentää kielteisiä vaikutuksia. Lasten ja nuorten näkemyksiä selvitetään heille soveltuvilla tavoilla. Arvioinnissa kuvataan, mikä on lapsen edun kannalta merkityksellistä ja miten se on otettu huomioon ratkaisua valmisteltaessa.

Kun päätös koskee lapsia tai nuoria, arvioinnissa tarkastellaan vaikutuksia heidän näkökulmastaan. Lapsia ja nuoria ei käsitellä yhtenä samanlaisena ryhmänä, vaan tarvittaessa huomioidaan esimerkiksi ikä, asuinalue, toimintakyky ja elämäntilanne.

Arvioinnissa tarkastellaan erityisesti
- vaikutuksia terveyteen, turvallisuuteen, oppimiseen, ihmissuhteisiin ja osallistumismahdollisuuksiin
- vaikutusten kohdentumista eri-ikäisiin ja erilaisissa elämäntilanteissa oleviin lapsiin sekä erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin (esimerkiksi vähemmistöön

kuuluvat lapset, vammaiset lapset, pitkäaikaissairaat lapset, köyhissä perheissä elävät lapset, kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset, maahanmuuttajalapset).
- lasten ja nuorten omia näkemyksiä, jotka selvitetään heidän ikäänsä ja kehitystasoonsa sopivilla tavoilla
- vaihtoehtojen hyötyjä, haittoja ja mahdollisuuksia lieventää kielteisiä vaikutuksia.

Tulokset tiivistetään päätösesitykseen: keskeiset vaikutukset, lasten näkemykset ja se, miten lapsen etu on huomioitu. Arviointi tehdään osana EVAa asian merkityksen edellyttämässä laajuudessa.

Lapsivaikutusten arviointiin laaditaan erillinen työkalunsa osana Keuruun kaupungin Unicefin Lapsiystävällinen kunta -toimintaa. Työkalu ja tarvittavat ohjeet liitetään tähän EVA-ohjeeseen.

7.2. Yritysvaikutusten arviointi elinvoimatekijänä

Yritysvaikutusten arvioinnin (YRVA) tarkoituksena on tunnistaa päätösten vaikutukset yrityksiin, yrittäjyyteen ja Keuruun elinvoimaan. Arviointi perustuu Keuruun kaupungin Oppiva yrityskaupunki -strategiaan (kvalt 8.12.2025 §94) sekä kaupungin ja Keurusseudun Yrittäjät ry:n elinvoimalupaukseen (kh 21.9.2026 § 281).

Arvioinnissa selvitetään:

- Yhteys tavoitteisiin: mitä strategian ja elinvoimalupauksen tavoitteita päätös koskee.
- Vaikutusten kohteet: esimerkiksi yritysten toimintaympäristö, investoinnit, kaavoitus, hankinnat, työvoima, osaaminen sekä kaupungin ja yritysten yhteistyö.
- Vaikutusten luonne: ovatko vaikutukset kielteisiä, neutraaleja vai myönteisiä, vähäisiä vai merkittäviä sekä lyhyellä vai pitkällä aikavälillä näkyviä.
- Kuuleminen ja haittojen lieventäminen: onko yrityksiä kuultu ja miten mahdollisia kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää.

Tuloksista laaditaan **lyhyt yhteenveto päätösesitykseen**. Jos yritysvaikutuksia ei tunnisteta, arviointi päättyy ja tämä kirjataan perusteluineen. Tämän EVA-ohjeen liitteessä on työkalu YRVA-arviointiin.

7.3. Vaikutukset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnissa selvitetään, miten päätös vaikuttaa eri sukupuoliin ja väestöryhmiin sekä heidän mahdollisuuksiinsa käyttää palveluja, osallistua ja toimia. Huomiota kiinnitetään erityisesti siihen, lisääkö tai vähentääkö ratkaisu eriarvoisuutta, syrjinnän riskiä tai osallistumisen esteitä.

Arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi ikä, vammaisuus, kieli, alkuperä, uskonto ja seksuaalinen suuntautuminen. Kaikille samanlainen ratkaisu voi vaikuttaa eri ryhmiin eri tavoin. Tarvittaessa esitetään toimet kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Arvioinnissa tarkastellaan myös sitä, voiko kaikille samanlainen ratkaisu vaikuttaa käytännössä eri tavoin eri ryhmiin. Esimerkiksi palvelun siirtyminen pelkästään verkkoon voi vaikeuttaa asiointia henkilöillä, joilla ei ole tarvittavia laitteita, yhteyksiä tai digitaitoja.

7.4. Suhde muihin lakisääteisiin arviointeihin

EVAan voidaan koota esimerkiksi lapsivaikutusten, yritysvaikutusten ja ympäristövaikutusten arviointien keskeiset tulokset. Samaa tietoa voidaan hyödyntää useissa arvioinneissa.

EVA **ei kuitenkaan korvaa** lainsäädännössä erikseen edellytettyä menettelyä. Tällaisia voivat asian luonteesta riippuen olla esimerkiksi kaavoituksen vaikutusten selvittäminen, ympäristövaikutusten arviointimenettely, henkilöstöä koskeva yhteistoimintamenettely tai tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi.

Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi eli DPIA tehdään silloin, kun henkilötietojen käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin ihmisten oikeuksille ja vapauksille. EVA-valmistelussa tunnistetaan DPIA:n mahdollinen tarve ja otetaan yhteyttä tietosuojavastaavaan. DPIA toteutetaan erillisenä tietosuojalainsäädännön mukaisena arviointina.

8. Osallistuminen ja vaikuttamistoimielimet

Valmistelussa tunnistetaan ne asukkaat, palvelujen käyttäjät, henkilöstöryhmät, yritykset ja muut tahot, joihin päätöksellä voi olla merkittäviä vaikutuksia, kuntalain § 22 edellyttämällä tavalla.

Nuorisovaltuustolle, vanhusneuvostolle ja vammaisneuvostolle annetaan mahdollisuus vaikuttaa niiden edustamien ryhmien kannalta merkittävien asioiden valmisteluun kuntalain mukaisesti. Vaikuttamismahdollisuus järjestetään riittävän ajoissa, jotta näkemykset voidaan ottaa huomioon.

Vaikuttamistoimielimen kuuleminen ei yksin korvaa asianosaisten lakisääteistä kuulemista tai muita lainsäädännössä edellytettyjä osallistumismenettelyjä.

Henkilöstöön merkittävästi vaikuttavissa asioissa arvioidaan yhteistoimintamenettelyn tarve. EVA ja yhteistoimintamenettely sovitetaan aikataulullisesti yhteen.

Hallintolain (403/2003) 41 §:n mukaiset vaikuttamismahdollisuudet varataan silloin, *”kun asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta.*

Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Asian vireilläolosta ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa, jos se vaarantaa ratkaisun tarkoituksen toteutumisen tai aiheuttaa muuta merkittävää haittaa taikka jos se on ilmeisen tarpeetonta.”

9. EVA-arvioinnin kirjaaminen ja julkaiseminen

Suppean arvioinnin tulokset voidaan kirjata suoraan asian valmistelutekstiin. Laaja arviointi laaditaan pääsääntöisesti erilliseksi liitteeksi, jonka keskeinen sisältö tiivistetään esityslistatekstiin.

Päätösaineistosta tulee käydä ilmi ainakin:

- arvioinnin kohde ja tarkoitus
- tarkastellut vaihtoehdot
- olennaiset vaikutukset ja niiden kohdentuminen
- käytetyt tiedot ja osallistumistavat
- merkittävät epävarmuudet
- johtopäätökset ja vaikutukset päätösehdotukseen
- mahdollinen seuranta.

Arviointiaineisto käsitellään ja säilytetään kaupungin tiedonhallintaa, asiakirjojen julkisuutta ja tietosuojaa koskevien menettelyjen mukaisesti. Julkaistavaan aineistoon ei sisällytetä tarpeettomia henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja.

Liitteissä on esimerkkejä EVA-arvioinnista tehtävistä johtopäätöksistä ja niiden kirjaamisesta päätösten valmistelu- ja esitysaineistoon.

10. EVA-arvioinnin yhteys kaupungin johtamiseen, sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan

Ennakkoarviointi tukee kaupungin strategista johtamista, talouden suunnittelua ja päätösten toimeenpanoa. Sen avulla voidaan tunnistaa etukäteen päätökseen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia sekä arvioida, miten ratkaisu vaikuttaa kaupungin tavoitteiden saavuttamiseen. Tämä ohje tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden (kvalt 26.10.2026 § 78) toteutumista käytännössä.

EVA liittyy kaupungin sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan erityisesti siten, että valmistelussa:

- tunnistetaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä
- arvioidaan riskien vaikutuksia ja hallintakeinoja
- määritellään tarvittavia vastuita ja seurantaa
- tuotetaan päätöksenteon tueksi riittävää ja luotettavaa tietoa
- seurataan merkittävien päätösten toteutumista.

EVA ei korvaa kaupungin varsinaista riskienarviointia. Tarvittaessa ennakkoarvioinnissa tunnistetut merkittävät riskit käsitellään myös kaupungin riskienhallinnan menettelyissä.

Ohjetta sovelletaan yhdessä kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja niitä täydentävien ohjeiden kanssa.

11. EVA-ohjeen käyttöönotto ja kehittäminen

Toimialajohtajat huolehtivat siitä, että valmistelijat ja esittelijät tuntevat ennakkoarvioinnin periaatteet ja osaavat käyttää arviointipohjia.

Toimialakohtaisesti kootaan vuosittain tieto merkittävistä tehdyistä ennakkoarvioinneista ja arvioidaan, miten menettely on toiminut. Kaupunginhallitukselle voidaan raportoida arviointien käytöstä ja kehittämistarpeista osana johtamisen ja sisäisen valvonnan raportointia.

Ohjetta päivitetään tarvittaessa lainsäädännön, kaupungin päätösten ja käytännön kokemusten perusteella.

12. Keskeinen säädös- ja suositusperusta

- **Kuntalaki 410/2015**, erityisesti 1 §, 22 § sekä 26–28 §: kunnan tarkoitus, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä vaikuttamistoimielimet. Finlex
- **Hallintolaki 434/2003**, erityisesti 31 § ja 41 §: asian selvittäminen ja vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen. Finlex
- **Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 §**: kunnan on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Finlex
- **Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 5 §**: viranomaisen velvollisuus arvioida toimintansa vaikutuksia eri väestöryhmiin ja edistää yhdenvertaisuutta. Finlex
- **Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, 4 §**: viranomaisen velvollisuus edistää sukupuolten tasa-arvoa suunnitelmallisesti myös valmistelussa ja päätöksenteossa. Finlex
- **YK:n lapsen oikeuksien sopimus**, erityisesti 3 ja 12 artikla: lapsen edun huomioon ottaminen ja lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa.
- **Yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679, 35 artikla**: tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi asetuksessa säädetyissä tilanteissa.
- **Kuntaliiton suositus päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnista**: moninäkökulmainen arviointi, vaihtoehtojen vertailu sekä lyhyen ja pitkän aikavälin tarkastelu. Kuntaliitto.fi

Huomio säädösviittauksesta: Aiemmin kunnan terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin yhteydessä viitattiin terveydenhuoltolain 11 §:ään. Pykälä on kumottu 1.1.2023 alkaen. Nykyinen kuntaa koskeva säännös on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §. Finlex

KEURUU

Liite 1: EVA-tarpeen tarkistuslista

Asia:
Valmistelija:
Päivämäärä:
Päätöksentekijä:

Vastaa seuraaviin kysymyksiin asian valmistelun alkuvaiheessa.

Kysymys	**Kyllä / ei / ei vielä tiedossa**	**Huomiot**
Vaikuttaako asia merkittävästi asukkaiden arkeen tai palveluihin?		
Vaikuttaako asia lasten ja nuorten, ikääntyneiden tai vammaisten henkilöiden asemaan?		
Voivatko vaikutukset kohdistua eri tavoin eri väestöryhmiin tai alueisiin?		
Onko asialla merkittäviä vaikutuksia henkilöstöön?		
Onko asialla merkittäviä taloudellisia tai kaupunkikonserniin kohdistuvia vaikutuksia?		
Onko vaikutuksia yrityksiin, työllisyyteen tai elinvoimaan?		
Onko vaikutuksia ympäristöön, ilmastoon tai yhdyskuntarakenteeseen?		
Liittyykö asiaan merkittäviä turvallisuuden, jatkuvuuden, tietosuojan tai tietoturvan riskejä?		
Ovatko vaikutukset pitkäaikaisia, vaikeasti palautettavia tai epävarmoja?		
Vaikuttavatko muut samanaikaiset päätökset samoihin kohderyhmiin?		
Edellyttääkö lainsäädäntö erillistä arviointia, selvitystä, kuulemista tai yhteistoimintaa?		

Johtopäätös (rasti ruutuun):

☐ Erillistä EVAa ei tarvita. Perustelu:

☐ Tehdään suppea EVA.

☐ Tehdään laaja EVA.

Tarvittavat erilliset arvioinnit ja menettelyt:

Osallistumisen ja asiantuntijayhteistyön tarve:

Arvioinnista vastaava ja aikataulu:

Lapsi-ystävällinen kunta | unicef

KEURUU

Liite 2: Esimerkki EVA-arvioinnista – kouluverkkoa koskeva ratkaisu

Esimerkki on havainnollistava. Todelliset vaihtoehdot, tiedot ja vaikutukset selvitetään erikseen valmistelussa.

Tarkastelu	**VE 0: Nykyinen kouluverkko jatkuu**	**VE 1: Toimintaa keskitetään yhteen kouluun**
Oppilaat ja perheet	Koulumatkat ja tutut oppimisympäristöt säilyvät pääosin nykyisellään.	Osalla oppilaista koulumatka ja koulupäivä voivat pidentyä. Vaikutukset selvitetään alueittain ja ikäryhmittäin.
Oppiminen ja hyvinvointi	Pienet opetusryhmät tai tutut yhteisöt voivat tukea osaa oppilaista. Palvelujen saatavuus riippuu käytettävissä olevista resursseista.	Keskittäminen voi mahdollistaa palvelujen ja henkilöstön kokoamista. Samalla arvioidaan ryhmäkokojen, siirtymien ja yhteisön muutoksen vaikutukset.
Talous	Selvitetään nykyisten rakennusten käyttö- ja korjauskustannukset.	Selvitetään säästöt sekä kuljetusten, muutosten ja vastaanottavan koulun mahdollisten investointien kustannukset.
Henkilöstö	Arvioidaan henkilöstön riittävyys ja työn organisointi nykyisessä verkossa.	Arvioidaan tehtävien, työpisteiden ja työmatkojen muutokset sekä yhteistoimintamenettelyn tarve.
Elinvoima ja alueet	Tarkastellaan koulun merkitystä asuinalueelle ja rakennuksen tulevaa käyttöä.	Arvioidaan vaikutukset alueen palveluihin, vetovoimaan ja kiinteistön jatkokäyttöön.
Osallistuminen	Selvitetään oppilaiden, huoltajien, henkilöstön ja muiden asukkaiden näkemykset.	Selvitetään samat näkemykset ja lisäksi esimerkiksi koulumatkojen sekä siirtymävaiheen vaikutukset.

Liite 3: Vaikutusten ennakkoarvioinnin pohja

A. Perustiedot

Tieto	Kuvaus
Valmisteltava asia	
Valmistelusta vastaava	
Päätöksentekijä	
Valmistelun tavoite	
Päätöksenteon aikataulu	
Yhteys strategiaan ja muihin päätöksiin	
Arvioinnin laajuus ja perustelu	

B. Vaihtoehdot

Vaihtoehto	Kuvaus ja toteutuksen edellytykset
VE 0: Nollavaihtoehto	
VE 1	
VE 2	
Mahdolliset muut vaihtoehdot	

C. Vaikutusten vertailu

Vaikutus	VE 0	VE 1	VE 2	Keihin vaikutus kohdistuu?
Asukkaat ja palvelut				
Hyvinvointi ja terveys				
Lapset ja nuoret				
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo				
Henkilöstö				
Talous ja kaupunkikonserni				
Yritykset ja elinvoima				
Ympäristö ja ilmasto				
Turvallisuus ja jatkuvuus				
Muut olennaiset vaikutukset				

Taulukkoa täydennetään tarvittaessa erillisellä selvityksellä kustannuksista, vaikutusten aikajänteestä, riskeistä ja epävarmuuksista. Jos jokin näkökulma ei ole asian kannalta olennainen, syy kirjataan.

D. Tietopohja ja osallistuminen

Käytetyt selvitykset ja tietolähteet:

Osallistuneet tahot ja osallistumisen menetelmät:

Keskeinen palaute:

Miten palaute vaikutti valmisteluun?

Tiedon puutteet ja epävarmuudet:

8. E. Johtopäätökset

Ehdotettava vaihtoehto ja sen perustelut:

Merkittävimmät myönteiset vaikutukset:

Merkittävimmät kielteiset vaikutukset ja niiden lieventäminen:

Keskeiset riskit ja hallintatoimenpiteet:

9. F. Seuranta

Seurattava vaikutus	Mittari tai muu tieto	Vastuutaho	Ajankohta ja raportointi

KEURUU

Liite 4: Yritysvaikutusten arviointityökalu

Arvioitava kohde:

Asia / päätös:

Toimielin:

Valmistelija/-t:

Päivämäärä:

Mihin kaupunkistrategian ja elinvoimalupauksen tavoitteisiin päätös liittyy?

Arvioinnin kohde	**Kyllä/Ei**
Hyvinvointi, palvelut ja osallisuus	
Elinympäristö, elinvoima ja houkuttelevuus	
Yritysten toimintaedellytykset ja kehittäminen	
Hankinnat, omistajuus ja henkilöstö	
Osaaminen, työvoima ja koulutusyhteistyö	
Vuoropuhelu, yhteistyö ja elinvoimaekosysteemi	
Ei mikään edellä mainituista	

Onko asialla / päätösesityksellä vaikutuksia yrityksiin, yrittäjyyteen tai Keuruun elinvoimaan?

Ei > arviointi päättyy _____

Kyllä _____

Vaikutusta ei vielä voi arvioida _____

Mihin yritysvaikutukset kohdistuvat?

Vaikutusten kohde	**Kyllä/ Ei**
Yritysten toimintaympäristöön, investointeihin tai sijoittumiseen	
Kaavoitukseen, lupiin tai asioinnin sujuvuuteen	
Hankintoihin ja markkinoiden toimivuuteen	
Työvoiman saatavuuteen, osaamiseen tai koulutusyhteistyöhön	
Yrittäjyyteen, yritysten kasvuun, innovaatioihin tai kokeiluihin	
Alueen veto- ja pitovoimaan	
Yritysten ja kaupungin yhteistyöhön ja vuoropuheluun	
Muu, mikä?	

Lapsi-ystävällinen kunta | unicef

Yritysvaikutus kokonaisuutena

Kielteinen ___

Neutraali ___

Myönteinen ___

Yritysvaikutuksen merkittävyys

Vähäinen ___

Merkittävä ___

Aikajänne, jolla yritysvaikutus näkyy

Nopeasti ___

Pidemmällä aikavälillä ___

Sekä nopeasti että pidemmällä aikavälillä ___

Yhteenveto päätösesitykseen (Täydennä puuttuvat kohdat tai laita rasti):
Päätöksellä arvioidaan olevan _____ vaikutuksia alueen yrityksiin.
Vaikutukset kohdistuvat erityisesti _____.
Vaikutusten arvioidaan olevan _____ ja näkyvän _____.
Asian valmistelussa _____ kuultu yrityksiä / kuuleminen ei ole ollut tarpeen.
Mahdollisia kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää _____.
Päätös _____ Keuruun elinvoimalupauksen ja kaupunkistrategian tavoitteita.
____ Arvioinnissa ei tunnistettu yritysvaikutuksia.

KEURUU

Liite 5: Lapsivaikutusten arviointityökalu

Valmistellaan osana UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelman toteutusta ja lisätään tähän.

Liite 6. Käytännön ohje valmistelijalle

Vaihe 1: Määrittele asia ja tavoite

Kirjaa:

- mitä asiaa valmistellaan ja miksi
- mitä tavoitteita ratkaisulla tavoitellaan
- kuka asiasta päättää
- mikä on valmistelun ja päätöksenteon aikataulu
- miten asia liittyy kaupungin strategiaan, talousarvioon ja muihin päätöksiin.

Selvitä samalla, onko asiassa erityislainsäädännön edellyttämiä arviointeja, selvityksiä tai kuulemisia.

Vaihe 2: Tunnista vaikutukset ja arvioinnin tarve

Tarkastele luvun 8 vaikutusnäkökulmia ja arvioi, keihin tai mihin päätös voi vaikuttaa.

Kysy erityisesti:

- Keiden arkeen tai palveluihin muutos vaikuttaa?
- Voivatko vaikutukset olla pitkäaikaisia tai vaikeasti korjattavia?
- Kohdistuvatko vaikutukset eri tavoin eri väestöryhmiin tai alueisiin?
- Onko asiassa merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia riskejä?
- Onko jo valmisteltu muita samaan kohderyhmään vaikuttavia muutoksia?
- Tarvitaanko muiden toimialojen tai ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamista?

Valitse arvioinnin taso ja kirjaa valinnan peruste.

Vaihe 3: Muodosta vaihtoehdot

Kuvaa vähintään valmisteltava ratkaisuvaihtoehto ja mahdollisuuksien mukaan nollavaihtoehto. Merkittävissä asioissa tarkastellaan lisäksi muita toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja.

Kuvaa jokaisesta vaihtoehdosta riittävän selkeästi:

- mitä tehtäisiin
- millä aikataululla ja resursseilla
- mitä edellytyksiä toteuttamisella on
- miten vaihtoehto eroaa muista.

Vaihtoehdot kuvataan sellaisella tarkkuudella, että niiden vaikutuksia voidaan aidosti vertailla.

Vaihe 4: Kokoa tieto ja järjestä osallistuminen

Hyödynnä esimerkiksi:

- kaupungin strategiaa, talousarviota ja tilinpäätöstä
- hyvinvointikertomusta ja hyvinvointisuunnitelmaa
- palvelujen käyttö-, kustannus- ja saavutettavuustietoja
- väestöennusteita ja alueellisia tilastoja
- henkilöstöä koskevia tietoja
- riskien arviointeja ja turvallisuusselvityksiä
- tutkimustietoa ja muiden kuntien kokemuksia
- asukkailta, palvelujen käyttäjiltä, henkilöstöltä ja yhteistyökumppaneilta saatua tietoa.

Valitse osallistumisen tavat asian ja kohderyhmien mukaan. Niitä voivat olla esimerkiksi kyselyt, keskustelutilaisuudet, työpajat, lausuntopyynnöt ja kohdennetut kuulemiset.

Huolehdi siitä, että osallistuminen on mahdollisimman saavutettavaa. Pelkkä verkkokysely ei välttämättä tavoita kaikkia niitä, joihin asia vaikuttaa. Tarvittaessa käytetään myös muita kanavia ja kohdennettua yhteydenottoa.

Kokoa palaute ja kuvaa, miten se on otettu valmistelussa huomioon. Jos esitettyä näkemystä ei voida ottaa huomioon, keskeinen syy on hyvä kertoa.

Vaihe 5: Arvioi ja vertaile vaikutukset

Arvioi vaikutukset jokaisesta vaihtoehdosta samoilla näkökulmilla.

Kuvaa:

- myönteiset ja kielteiset vaikutukset
- keihin vaikutukset kohdistuvat
- vaikutusten suuruus, kesto ja todennäköisyys
- lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset
- kustannukset, säästöt ja niiden ajoittuminen
- vaihtoehtoihin liittyvät riskit
- tiedon puutteet ja muut epävarmuudet
- mahdollisuudet vähentää kielteisiä vaikutuksia.

Taloudellisessa arvioinnissa erotetaan toisistaan **kertaluonteiset muutoskustannukset**, vuosittaiset käyttötalousvaikutukset ja mahdolliset investoinnit. Arvioinnissa selvitetään myös, syntyykö säästö toiselle toimijalle tai siirtyykö kustannuksia esimerkiksi asukkaille, kaupungin toiselle toimialalle, hyvinvointialueelle tai kaupunkikonsernin yhteisölle.

Vaihe 6: Tee johtopäätökset ja päätösehdotus

Kerro päätösaineistossa:

1. mitä vaihtoehtoja tarkasteltiin
2. mitkä olivat niiden keskeiset vaikutukset
3. mitä tietoa ja osallistumisessa saatua palautetta arvioinnissa käytettiin
4. mitä epävarmuuksia jäi
5. miksi ehdotettua vaihtoehtoa pidetään kokonaisuutena perusteltuna
6. miten merkittäviä kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää
7. miten vaikutuksia seurataan.

Jos päätösehdotus poikkeaa olennaisesti arvioidusta vaihtoehdosta, arviointia täydennetään ennen ratkaisua.

Vaihe 7: Määrittele seuranta

Merkittävän päätöksen yhteydessä esitetään tarvittaessa:

- mitä vaikutuksia seurataan
- millä mittareilla tai muilla tiedoilla vaikutuksia seurataan

Kuka vastaa seurannasta

- milloin seuranta tehdään
- missä seurannan tulokset käsitellään
- millaisissa tilanteissa valmistellaan korjaavia toimenpiteitä.

KEURUU

